

לקראת שבת

עיונים בפרשת השבוע

מדברי

הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זיע"א

שנה ב / גליון מז
ערש"ק פרשת נשא
ה'תשס"ה

פתח דבר

לקראת שבת פרשת נשא, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדיה, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון מז), והוא אוצר בלום מתוך רבבות ענייני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ובאיזהו מקומן אף עברו עריכה קלה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה מפיו של משיח, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון 'אור החסידות'

מעמו וראו כי טוב

הננו לבשר לקהל הלומדים כי ניתן להרשם כמנויים על הקובץ ולקבלו מידי שבוע באמצעות הדואר

בסך 10 ש"ח בלבד לחודש
(דמי טיפול ומשלוח)

לפרטים נא לפנות לטלפון 03-9604832
(ניתן להשאיר הודעה)

יוצא לאור על ידי
'אור החסידות'

מכון תורני להפצת תורת החסידות

ת.ד. 2033 כפר-חב"ד, 72915
טלפון: 03.9604832 פקס: 03.9607370

תוכן העניינים

מקרא אני דורש

ביאור מעלת ברכת כהנים על הברכות בפרשת בחוקותי, כפי שזה מרומז בפרש"י "יברכך - שיתברכו נכסיך".

(ע"פ לקוטי שיחות חלק לג עמ' 50 ואילך)

יינה של תורה

הלוויים נמנו בפני עצמם משום שבמנין זה קבלו כח לעבודתם - החדרת הקדושה ב'מדבר'.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק י"ג עמ' 16 ואילך)

חידושי סוגיות

הביאור בכך שצריך למעט עכו"ם מדין נזיר לשיטת רש"י, בהקדם שקלא וטריא וחידוש נפלא בדין בני נח לגבי שבועה ונדרים.

(לקוטי שיחות חלק לח עמ' 26 ואילך)

הוספה - דרכי החסידות

פתגמים, סיפורים וביאורים באופן ומעלת לימוד התורה, בקשר עם זמן מתן תורתנו הבא עלינו לטובה.

(מלוקטים מתורת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע מליובאוויטש)

מקרא אני דורש

"שיתברכו נכסיך" – ההפלאה דברכת כהנים

ביאור מעלת ברכת כהנים על הברכות בפרשת בחוקותי, כפי שזה מרומז בפרש"י "יברכך
– שיתברכו נכסיך"

א. על הפסוק (פרשתנו ו, כד) "יברכך ה' וישמרך" הובאו בחז"ל (ספרי, תנחומא, במדבר רבה ועוד) פירושים רבים בתוכנה של ברכה זו, ורש"י בחר להביא מכל פירושים אלו את הפירוש ד"יתברכו נכסיך".

ולכאורה תמוה, דהרי מסתבר לומר שברכת כהנים הנה ברכה כללית ביותר. ואינו מובן מדוע בחר רש"י בפירוש זה ד"יתברכו נכסיך", שהיא ברכה המוגבלת רק לנכסי האדם, ולא פירש שהיא ברכה כללית, שהאדם יתברך בכל עניניו?

וביותר תמוה: דהנה, הפירוש הראשון בספרי כאן עה"פ הוא "יברכך ה' בברכה המפורשת [בתורה, במקום אחר] . . ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה . . ברוך טנאך ומשארתיך ברוך אתה בבואך . . ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך, אימתי, כי תשמע בקול ה' אלקיך" - ולפ"ז הרי ב"יברכך" כוללת לא רק ברכה בנוגע לנכסי האדם, אלא גם ברכה בנוגע לגופו ופרי בטנו, ועוד זאת - גם ברכות על ענינים רוחניים (כמ"ש בהמשך הפסוקים שם "יקימך ה' לעם קדוש גוי", ועוד). ואמאי שבק רש"י פירוש זה, התואם, לכאורה, לפשט הכתוב (שהמדובר בברכות השם המפורשות בתורה (במ"א), ובברכות כלליות ביותר) - ובחר להביא דווקא הפירוש ד"יתברכו נכסיך"?

ועוד - דהנה, מקורו של פירוש רש"י זה הוא בספרי כאן, ושם איתא הלשון "יברכך בנכסים". וצריך להבין מה ראה רש"י לשנות מלשון הספרי ומתוכנו, ולכתוב "שיתברכו נכסיך" - דהיינו שהנכסים שיש לך כבר, יתברכו.

ג. ויש לומר הביאור בזה:

כבר נאמר לעיל בפר' בחוקותי ריבוי הברכות המגיעות לבנ"י כשמקיימים תורה ומצוות. וכאשר לומדים ע"ד מצוות ברכת כהנים, שיש ברכה מיוחדת שעל הכהנים לברך את בני" - מתעוררת השאלה: מהו החידוש בברכת כהנים לגבי הברכות שהקב"ה כבר הבטיח להם בתורתו?

ואין לומר שכל החידוש בברכת כהנים הוא, שבה מתברכים גם אלו שמצד הנהגתם בתורה ומצוות אינם ראויים לברכה - כי פשיטא שיש חידוש בברכת כהנים גם לשומרי תומ"צ, המובטחים בכל הברכות שבפר' בחוקותי; ואדרבה, מסתבר שלהם יש יתרון בברכה מיוחדת זו.

וזהו הטעם שלא פירש רש"י "יברכך" כהפירוש (הא') בספרי, דקאי על "ברכה המפורשת" - דאדרבה, היא הנותנת שא"א לומר (ע"ד הפשט) שזוהי הברכה דברכת כהנים. דמכיוון שהיא "ברכה מפורשת" (שהקב"ה הבטיח בתורתו ברכה זו) - הרי מובן שאין זו הברכה שהכהנים מברכים את בני".

מטעם זה גם אין מקום לפרש "יברכך בנכסים" (כבבמדב"ר ובתנחומא), כי גם ברכה זו כלולה כבר בברכות דפר' בחוקותי; ויתירה מזו - לעיל בפרשתנו (ה, י ובפירש"י שם) נאמר שהשכר על נתינת מתנות כהונה הוא - "לו יהיה ממון הרבה", וממילא פשוט שגם זו אינה ברכת כהנים.

ולכן פרש"י "שיתברכו נכסין", והיינו, שבנכסים שישנם כבר ברשותו של האדם, תשרה ברכה מיוחדת - שיתברכו ויתרבו יותר מכפי מידתם וטבעם הם, והיינו ברכה והשפעה שלמעלה מדרכי הטבע. [וע"ד שמצינו ביצחק "וימצא בשנה ההיא מאה שערים" (תולדות כו, יב), דאע"פ ש"הארץ קשה והשנה קשה", "עשתה על אחת שאמדוה מאה" (פרש"י שם) - ברכה שלמעלה מדרך הטבע].

וזהו החידוש שבברכת כהנים על הברכות דפר' בחוקותי, דעיקר הברכות דפר' בחוקותי הנם בענין ריבוי הטוב בכמות (וכפרש"י (בחוקותי כו, ה) "דיש מרובה") שיושפע לבנ"י ע"י קיום התומ"צ. משא"כ ברכה זו היא מיוחדת - שהנכסים שישנם כבר ברשותו של האדם, הם עצמם מתברכים ומתרבים פי כמה, באופן שלמעלה מהטבע.

ואע"פ שמצינו ברכה כעין זו גם בפר' בחוקותי, כפרש"י עה"פ (כו, ה) "ואכלתם לחמכם לשובע" - "אוכל קימעא והוא מתברך במעיו", אין ברכה זו מגיעה להפלאת הברכה ד"יתברכו נכסין": דהרי זה שהמזון מתברך בטון האדם (א) אינו גלוי לעין כלל, (ב) פעולת הברכה היא רק בגוף האדם המקיים תומ"צ, ואילו בברכה ד"יתברכו נכסין", הרי (א) הברכה גלויה לכל, (ב) שמתברכים בה גם נכסי האדם, ולא רק גופו של האדם המקיים תומ"צ.

וכן תהיה לנו - לראות ברכות ה', למטה מעשרה טפחים, כפשוטו של מקרא ש"יברכך ה' וישמרך" הוא בעינינים גשמיים דווקא - ואז נהיה "פנויים להתחכם בתורה ולעסוק בה" (ל' הרמב"ם, הל' תשובה פ"ט ה"א), מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, עד למנוחה האמיתית - "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים".

יינה של תורה

להפוך את ה'מדבר' למקום ישוב

הלוויים נמנו בפני עצמם משום שבמנין זה קבלו כח לעבודתם
- החדרת הקדושה ב'מדבר'

א. בפרשתנו מופיע ציווי ה' למשה רבינו למנות את בני שבט לוי (משפחות קהת ומררי) שהגיעו לגיל שלושים (וטרם הגיעו לגיל חמישים), הגיל בו נעשים הם ראויים לקחת חלק בעבודת אחיהם הלוויים - העבודה במשכן. על בני לוי הוטלה גם נשיאת קרשי המשכן והיריעות המכסות אותו, וכן את כלי הקודש, בעת נסיעת בני ישראל במדבר. עבודה זו התחלקה בין שלוש משפחות הלוויים, גרשון קהת ומררי. בני גרשון היו אחראים על נשיאת היריעות המכסות את המשכן, בני קהת נשאו את כלי הקודש, ובני מררי נצטוו לשאת את קרשי המשכן.

הטעם הפנימי לכך שהלוויים נמנו במנין מיוחד ונפרד מהמנין הכללי בו נמנו כל שאר שבטי ישראל הוא, כי במנייתם קבלו הלוויים כח וסיוע לעבודתם המיוחדת - החדרת הקדושה במדבר. 'מדבר' מורה על דרגה רוחנית נחותה ביותר, שם לא נרגשת האלקות. מדבר הוא מקום שמים שאינו ראוי לישיבת בני אדם - "אשר לא ישב אדם שם", מקום בו מציאותו של הקב"ה - אדם העליון - לא נרגשת בגלוי. עבודת הלוויים בנשיאת המשכן וכליו במדבר היתה להחדיר ב'מדבר' הרוחני את האור האלקי (המשכן וכליו), ובכך להפכו ל"ארץ נושבת" - מקום ראוי ומוכשר לישיבת בני אדם, מציאות בה מאירה האלקות בגלוי.

למטרה זו היה צורך בעבודה בקו ה"סור מרע" - הימנעות מעבירה על ציווי הקב"ה, וכן בקו "ועשה טוב" - קיום מצוות ה'. העבודה בשני הקוים מתבטאת במשא בני גרשון ובמשא בני קהת.

בני גרשון נשאו את היריעות, המקיפות את המשכן ומגינות עליו - משמעותה הפנימית של עבודה זו היא ההימנעות מעבירה על רצון ה', המהווה הגנה על נפש היהודי ושמירתה מכל רע. תפקידם של בני קהת היה לשאת את כלי המשכן, כאשר כל כלי משמש למטרה מסוימת ומיוחדת לו - בקיום מצוה ממשיך יהודי על נפשו הארה אלוקית מיוחדת השייכת למצוה הפרטית אותה הוא מקיים.

ב. גם בעבודת היהודי לקונו, נדרשת הפיכת ה'מדבר' למקום ישוב:

כשאדם עורך חשבון צדק ומתבונן במעשיו, ומבחין כי הנהגתו עד עתה היתה בבחינת 'מדבר' רוחני - הנהגה שאינה מתאימה לרצון ה', אל לו ליפול ליאוש ולחשוב כי לא ניתן לתקן את מעשיו ולשנות את הנהגתו. כשם שבני לוי קבלו עזרה מיוחדת מלמעלה לצורך עבודתם בהעלאת המדבר לקדושה, כך ניתנים ליהודי הכוחות הדרושים בכדי להפוך את ה'מדבר' האישי שבו למקום ישוב, לתקן את מעשיו ולהיטיב את דרכיו, על ידי הימנעות מדברים אסורים (סוד מרע) וקיום מצוותיו של הקב"ה (עשה טוב).

כשם שבעבודה עם עצמו נדרש מיהודי להפוך את ה'מדבר' למקום ישוב, כך גם בעבודה בעולם יש לפעול להפיכת ה'מדבר' ל'ארץ נושבת'.

כשאדם מתבונן בסביבה בה הוא נמצא, יתכן ויראה שהיא בבחינת 'מדבר', דרוב בני האדם שבסביבתו אינם הולכים בדרך הראויה ליהודי ללכת בה, וגם אלו המתנהגים כפי רצון ה' - יתכן שעבודתם אינה בשלימות הדרושה, "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא".

על כך באה ההוראה מנסיעת בני ישראל במדבר. אין לנטוש את השליחות ולברוח מה'מדבר', אדרבה, תכלית העבודה היא לנסוע במדבר ולשנותו. כשם שנסיעתם של בני ישראל במדבר היתה על פי ציווי ה', ובכך זה הפכו את המדבר למקום ישוב, כן הדבר בנוגע לכל יהודי. גם אם הוא נמצא ב"מדבר שמם", היותו שם היא בשליחותו של הקב"ה, בכדי שבעבודתו יהפוך את ה'מדבר' למקום בו שוכנת האלקות בגלוי.

חידושי סוגיות

הטעם שצריכים למעט עכו"ם מדין נזירות

הביאור בכך שצריך למעט עכו"ם מדין נזיר לשיטת רש"י, בהקדם שקלא וטריא וחידוש נפלא בדין בני נח לגבי שבועה ונדרים

"דבר אל בני ישראל... איש או אשה כי יפליא לנדר נדר נזיר" (נשא ו, ב)

דהגויים אין להם נזירות היינו "ואין קרבנן קרב אף על גב דמקבלין מהם נדרים ונדבות".

והנה הטעם שלא פירשו התוס' כפשוטו (וכפרש"י), ש"אין להם נזירות" היינו שמוותרים ביין כו', אלא כתבו ש"אין קרבנן קרב" 5 - יש לומר בפשטות, שזהו לפי שזה שעכו"ם מותר ביין ובתגלחת מצ"ע אין בזה שום חידוש, דמהיכא תיתי דיאסרו בזה, והרי אין בעכו"ם כל דיני נדרים, ולכן פירשו התוס' "ואין קרבנן קרב אף על גב דמקבלין מהם נדרים ונדבות", והיינו, דהטעם שצריך לימוד למעט עכו"ם

מבאר סברות הרש"י ותוס' ושואל בשיטת רש"י

א. תנן בריש פרק בתרא דמס' נזיר: "הגויים אין להם נזירות", ובגמרא: מנא הני מילי דתנו רבנן דבר³ אל בני ישראל ולא לעובדי כוכבים. ובפירוש דברי המשנה "הגויים אין להם נזירות" כ' רש"י: "העכו"ם שנדרו בנזירות אין נזירות חלה עליהן ומותרין לגלח ולשתות יין ולטמא למתים". אבל התוס' כתבו דהא

(1) סא, א.

(2) כ"ה במשנה שבמשניות. ובגמ' "הכותים" וכי"ב (מפני הצנזור?).

(3) פרשתנו ו, ב.

(4) וראה גם מאירי כאן.

(5) וכן להלן בתוד"ה דת"ר, שכתבו "שאם קבלו נזירות אינו כלום ומותרין לשתות ביין", הוסיף "ואין מביאין קרבנות נזירות עליהם".

ולכן זה דעכו"ם נודרים נדרים ונדבות אינו מוסיף כלום בהסברא שיהיו עכו"ם שייכים לנזירות, כי קרבנות דנזירות אינם שייכים להנדר דנזירות.

אלא שלפי זה צ"ע בפרש"י: למה צריכים כתוב למעט עכו"ם מן הנזירות - דמהיכי תיתי שיהי' לעכו"ם דין נזירות?

מעמיד כמה אוקימתות לישב, ודוחה

ג. לכאורה יש לומר, דעצם ענין הנזירות (לא רק קרבן נזיר) הוא ע"ד נדרי הקדש, היינו שאינו רק פרישות מין ותגלחת כו', אלא נדר לה'. כלשון הכתוב⁶ "לנדור נדר נזיר להזיר לה", וכפרש"י "להבדיל עצמו מן היין לשם שמים", וכמ"ש הרמב"ם¹¹ ד"הנודר לה' דרך קדושה הרי זה נאה ומשובח ועל זה נאמר נזר אלקיו על ראשו¹² קדוש הוא לה"¹³.

וכיון שמצינו שהעכו"ם בכלל נדרי הקדש, הן קדשי מזבח והן קדשי בדק הבית, לכן סד"א שהם בכלל נזירות, ולכן צריכים מיעוט לאפוקי עכו"ם מדין נזירות¹⁴.

אבל קשה לפרש כן, שהרי להלכה נקטינן דנזירות אינה בגדר נדרי הקדש אלא נדרי איסור, וכמ"ש הרמב"ם בריש הל' נזירות "הנזירות הוא

תמורה שם "סמי מכאן נזירות" ופרש"י שם. וראה תול"ה סמי שם "וה"ה דצריך כמו כן למיסמי' מההוא דפ' בתרא דזבחים", והיינו שגם לדעת ר"מ אין נזירות בכלל ישירות (נדרים ונדבות).

(11) סוף הל' נזירות.

(12) פרשתנו ו, ז.

(13) שם, ח.

(14) ראה בזה קרן אורה וברכת ראש לנזיר כאן בריש הפרק.

מנזירות הוא (בעיקר) מצד דין קרבן נזיר⁶, שבוזה איתנהו לעכו"ם דמקבלין מהם נדרים ונדבות.

ויומתק ע"פ דעת ר"מ בזבחים⁷ דס"ל דקרבנות נזירות הם בכלל נדרים ונדבות (שקרבין בבמת יחיד), ולפ"ז י"ל⁸ דחייב קרבנות נזיר (ועכ"פ העולה⁹ שלו) הוא מחמת נדרו, שבכלל הנדר דקבלת נזירות איכא גם קבלה על הקרבן, ולכן ס"ד אמינא דחל ע"ז דין נדרים ונדבות דעכו"ם שמקבלין מהן.

ויל', דהא דרש"י לא פירש כן (ד"אין להם נזירות" היינו שאין קרבנן קרב), הוא משום דס"ל שקרבנות נזיר אינם שייכים להנדר, אלא הם חייב הבא "מאליו" כתוצאה מהנזירות¹⁰

(6) וכן משמע בפ"י הרא"ש ושטמ"ק כאן. וראה רע"ב למשנה כאן.

(7) ק"ז א-ב, וראה תמורה יד, ב.

(8) בפרש"י זבחים שם, ב ד"ה "מנחות ונזירות ישירות (נדרים ונדבות) נינהו" דאע"ג דבמלאות נזרו הוין קרבנותיו חובה עליו מיהו ע"י נדר באו עליו. ועד"ז הוא בתול"ה זאת (פסחים לח, ב) "דנזירות גופייהו נידר ונידב הוא אע"ג דהקרבנות חובה". וראה גם רש"י תמורה שם ד"ה שלמי.

ולפי' התוס' כאן אולי י"ל יתירה מזה, כבפנים.

וראה רמב"ם הל' שחיטה פ"ב ה"כ: אבל השוחט לשם עולת נזיר . . . שעיקר הנזירות נדר מן הנדרים. אבל לכאורה כוונתו כלשון רש"י ותוס' הל', ולא שהעולה עצמה היא בכלל הנדר [ולהעיר שלהרמב"ם גם חטאת ואשם דנזיר נק' דבר הבא בנדר ונדבה (שנתפס בנדר) - ראה רמב"ם הל' נדרים פ"א ה"י "שהנודר בניזיר מביא חטאת כו'. ואכ"מ].

(9) ראה זבחים שם, דלמסקנא אי איתמר הכי איתמר אמר שמואל מחלוקת (ר"מ וחכמים) בעולה ושלמים (של נזירות) אבל בחטאת ואשם דברי הכל חובות נינהו ולא קרבי.

(10) ראה פרש"י זבחים שם ד"ה נזירות חובה. וראה

היתר יתפיסנו בדבר האסור ויאסר, וא"כ אם ענין הנזירות הוא²³ רק בגדר חובת הגברא²⁴, שאסר על עצמו לשתות יין ולגלח כו', יש מקום לומר דסד"א שגם העכ"ם בכלל זה, אבל את"ל שענין הנזירות הוא²⁵ מפאת הקדושה שחלה על גופו²⁶, הרי פשיטא שאין העכ"ם בכלל זה.]

מבאר דב"נ חייבים לשמור מוצא שפתיהם "מכח סברת הדעת"

ג. ויובן זה בהקדם הא דמצינו בכתוב קודם מ"ת גדר של שבועה ונדר, כמו שבועת אבימלך²⁷, דלכאורה צ"ע מאיזה טעם נתחייב לקיים שבועתו, והרי אין דין שבועה בכלל ז' מצות ב"נ.

ובמשנה למלך²² כ' ד"אפשר דבכלל ברכת השם הוא, אבל צ"ע מנ"ל הא²⁸, וכי מי שאינו מקיים שבועתו עובר משום ברכת השם.

ונראה לומר ע"פ מ"ש החזקוני²⁹ בטעם ש"נענשו דור המבול מאחר שלא נצטוו מצות . . יש לומר יש כמה מצוות שחייבים בני אדם

נדר מכלל נדרי איסור" (דלא כערכין וחרמים ש"הם נדר מכלל נדרי הקדש¹⁵), הרי שבהלכה אינם נדרי הקדש אלא נדרי איסור¹⁶, והדרא קושיא לדוכתא.

והנה לפי כמה מפרשים יש דיעה בירושלמי¹⁷ שהעכ"ם הם בכלל בל יחל¹⁸, ולדיעה זו מובן לכאורה טעם הצורך במיעוט העכ"ם מן הנזירות, שהרי נזיר שגלח או שתה יין כו' עובר משום לא יחל דברו¹⁹.

אבל דוחק לבאר שכ"ה שיטת רש"י, כי לדעת רוב המפרשים אין העכ"ם²⁰ בכלל בל יחל²¹.

[ולהוסיף, שגם להדיעה שהעכ"ם בכלל בל יחל, צ"ע אם אפשר לומר כן לענין נזירות, וכמ"ש במשנה למלך²², שזהו רק לענין שבועה, אבל לא לגבי נדרים, "דמהיכי תיתי שהעכ"ם יתפיס דבר המותר ויעשנו כקרבת דזהו עיקר הנדר דחידוש הוא שחדשה תורה בישראל שדבר

15 רמב"ם ריש הל' ערכין וחרמין וברדב"ז שם.

16 ולהעיר מרדב"ז הל' ערכין וחרמין שם. וראה

רמב"ן בהשגותיו לסהמ"צ מ"ע צד.

17 נזיר פ"א ה"א - ראה פני משה וקרבת העדה שם.

18 וכן משמע מפשטות דברי התוס' ע"ז ה, סע"ב

(כפירוש המשנה למלך שציון לקמן הערה 21).

19 מטות ל, ג. ירושלמי שם. רמב"ם הל' נזירות פ"א

ה"ב.

20 ראה ספרי זוטא מטות שם, ב (הובא במראה

הפנים לירושלמי שם): אין הגויים עוברין בלא יחל. תוס' נזיר סא, סע"ב ד"ה הניחה.

21 וראה משנה למלך הל' מלכים פ"י ה"ז ד"ה ודע

שמה שתירצו, דגם הא דעכ"ם נודרים נדרים ונדבות

כישראל הוא רק לענין קדושת הקרבן ולא לענין חיוב

הבאתו. וכ"כ בגליון הש"ס לתוס' ע"ז שם. קרן אורה נזיר

שם. שפת אמת מנחות שם. ובכ"מ. וראה שד"ח פאת

שדה כללים מערכת ג' סימן ו אות יז. וש"נ.

22 הל' מלכים שם ד"ה ושוב ראיתי.

23 ראה שו"ת מהר"ט ח"א סי' נג - ג' דיעות (וסברות) בזה.

24 וכן משמע במאירי ריש נזיר (וראה בהערות המ"ל שם ולדף ד ע"א). וראה צפע"נ הל' מאכלות אסורות (פה,

ב) אם הוא רק איסור גברא. וראה שם הל' נדרים (יז, ב).

ריש הל' נזירות.

25 וכן להדיעה דהוי איסור חפצא שפיו נאסר ביין

וגופו לטומאה כו' שהאדם נעשה איסור חפצא (ראה

מהר"ט שם. צפע"נ שם).

26 ראה מהר"ט שם. פי' הרא"ש נדרים ב, ב. צפע"נ

שם. ובכ"מ.

27 וירא כא, לא. תולדות כו, לא.

28 ראה קרן אורה נזיר שם.

29 נח ז, כא. רמב"ן נח ו, יג.

ופשוט, שאין זו הנהגה הראוי' לב"ג. והיינו לפי ש"מכח סברת הדעת" צריך כל אדם להיות עומד בדיבורו ולקיים מוצא שפתיו.

ודבר זה הוא לא רק בדברים שבין אדם לחבירו, דכאשר אינו עומד בדיבורו ה"ז היפך ישוב העולם, אלא גם בדברים שבינו לבין קונו³⁷, כי עצם הענין של שמירת מוצא שפתיו ה"ז הנהגה המחוייבת "מכח סברת הדעת", ובפרט בדבר שחייב עצמו לשמים.

וכן הוא לענין שבועות ונדדים דבני נח, דאע"פ שאינם בכלל בל יחל, היינו שאינם בכלל איסור התורה דבל יחל, אבל מ"מ חייבים "מכח סברת הדעת" לשמור מוצא שפתיהם³⁸.

הטעם בכך שלמרות הנ"ל לא חלה נזירות בעכו"ם

ד. אלא שעפ"ז ה' צ"ל הדין, דזה שנתמעטו עכו"ם מדין נזירות, היינו רק מדין נזירות התורה (נזירות ישראל), אבל מצד עצם הנדר, הנה עכו"ם שנדר להזיר עצמו ולהיות פרוש משתיית יין ותגלחת, חייב (מכח סברת הדעת)

(37) להעיר מרמב"ן נח ו, יג.

(38) ו"ל דעפ"ז יש להסביר מ"ש באבני מילואים אה"ע סי' א' סק"ב קרוב לסופו, "דודאי בבני נח ליכא משום בל יחל ולא משום מוצא שפתין תשמר* אלא דאמירה לגבוה הוא קנין גמור כמו מסירה להדיטו ואם נדר להביא קרבן ה"ל חוב גמור וגובין מנכסים משועבדים כו" - דלכאורה אם אין ממש בדיבורו מה מקום לקנין דאמירתו לגבוה. אך ע"פ המבואר בפנים ניחא, כי עקימת שפתיו הוי מעשה ופשיטא יש ממש בדיבורו, אלא דלית די' דבל יחל וכו'.

(* ולהעיר מפ' הרא"ש (נדרים כט, ב) דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיטו "וחייב לקיים דבריו כאילו נדר דכתיב מוצא שפתין תשמור ולא מצי למיהדר".

לשמרן מכח סברת הדעת אע"פ שלא נצטוו כו", זאת אומרת, דנוסף על זה שז' מצות ב"נ הם דברים המחוייבים "מפני הכרע הדעת" (כמ"ש הרמב"ם³⁰), הרי יש דברים שלא מצינו עליהם ציווי מפורש, ומ"מ ב"נ חייב בהם "מכח סברת הדעת" (ובלשון רב נסים גאון בהקדמתו למס' ברכות³¹ "כל המצוות שהן תלוין בסברא ובאובנתא דלבא כבר הכל מתחייבים בהן מן³² היום אשר ברא אלקים אדם על הארץ, עליו ועל זרעו אחריו לדורי דורים"³³).

ועפ"ז יש לומר, שגם קיום התחייבות בדיבור³⁴ נכלל בדברים שחייבים בהם "מכח סברת הדעת", אף שאינו בכלל ז' מצוות ב"נ.

וסמוכין לדבר מנוסח "מי שפרע"³⁵ - "מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה הוא עתיד להפרע ממי שאינו עומד בדיבורו", דאף שמדין תורה יכול לחזור בו מדיבורו³⁶ ואינו עובר על איסור, מ"מ לא זו בלבד שאין זו הנהגה הראוי', אלא עוד זאת, שהנהגה כזו מתאימה לדור המבול ולדור הפלגה. שמה מובן

(30) ה' מלכים ספ"ח.

(31) נדפסה בש"ס וילנא שם.

(32) ל' הכתוב - ואתחנן ד, לב.

(33) ולהעיר מבית האוצר (להר"י ענגעל) מערכת א' כלל קלא אי איסור מפאת סברא נחשב לאיסור תורה. וראה לקמן הערה 44.

(34) להעיר מהמבואר במ"א (לק"ש ח"ה ע' 147 ואילך) בטעם שיעקב נשא ב' אחיות נגד הצייווי "ואשה אל אחותה לא תקח", דכיון שהבטיח לחלל שישאנה, ה' מוכרח לקיים דיבורו, ודוחה האיסור שנאמר במ"ת ד"אשה אל אחותה לא תקח" שע"פ פש"מ ה' זה רק שהחמירו האבות ע"ע. וראה גם לקו"ש ח"ג ע' 106.

וראה שו"ת אבני' יו"ד סש"ו אות טז-ז.

(35) ב"מ רפ"ד. רמב"ם ה' מכירה רפ"ז.

(36) גם כשנתן הדמים - כבמשנה ורמב"ם שם.

- ואולי יש לבאר בדרך זו דיוק לשון הרמב"ם, שכ' באופן סתמי⁴² "הגויים אין להם נזירות שנאמר דבר אל בני ישראל", ולא פירט שמותרים ביין ובתגלחת כו'. דאף שבפשטות הוא לפי שדרכו של הרמב"ם להעתיק דיני התלמוד כלשונם⁴³, הרי ע"פ הנ"ל יש לומר שייתירה מזו יש כאן, דזה שלא פירט, הוא כיון שתלוי באיזה לשון נדר הגוי בנזיר, ויש אופנים שאי אפשר לומר שהגוי מותר לשתות יין ומותר בתגלחת כנ"ל.

ועפ"ז מתורץ טעם הצורך במיעוט עכו"ם מדין נזירות, דמאחר שיש פתח שיתחייבו להיות פרושים מן היין ובתגלחת כנ"ל⁴⁴, לכן אמרה תורה שדין נזירות אינו שייך אצלם.

עפ"ז מדוקדק לשון הרא"ש בהסוגיא

ה. ובדרך זו יש ליישב לשון הרא"ש במשנה זו, וז"ל: "העובדי כוכבים אין להם נזירות, אע"פ שעובדי כוכבים נודרין נדרים ונדבות כישראל, אם נדר בנזיר אין עליו תורת נזיר ואין מקבלין ממנו קרבנות נדר להקריבם, ואם בא לימלך אם מותר לשתות ולטמא למתים מתירים לו". דלכאורה תמוהה לשנו, דהול"ל בקיצור (כלשון

42) שם פ"ב הט"ז.

43) יד מלאכי כללי הרמב"ם אות ב' וה'.

44) ראה נזיר שם סא, סע"ב ואילך "מי כתיב נזיר

עולם" דיצטרך קרא דבני למעטו מעכו"ם, וכן שולל הגמרא דהלימוד דבני בא למעט דישראל מדיר את בנו בנזיר ולא העכו"ם מאחר דדין זה דהאב מדיר את בנו הלכה היא בנזיר. אבל שאני בנדר"ד דסברא הוי בגדר תורה (כנ"ל הערה 33) ועד שאומרים למ"ל קרא סברא היא (כתובות כב, א. ובכ"מ). וראה בית האוצר שם. שד"ח כללים מערכת ס' כלל סג. מערכת ד' אות עח.

לשמור מוצא שפתיו ולקיים נדריו³⁹ - ואילו בפרש"י מפורש שמותר בתגלחת, ולשתות יין. וגם התוס' להלן⁴⁰ כתבו בפירושו "שאם קבלו נזירות אינו כלום ומותרין לשתות ביין ואין מביאים קרבנות כו".

ונראה לומר, דיש הבדל באיזה אופן קיבל עליו העכו"ם את הנזירות, דאם אמר "הריני נזיר כישראל" (או "הריני נזיר" סתם, שסתם דין נזיר היינו דין נזיר ישראל), הרי בזה לא חל עליו דין נזיר כלל, כיון שנתמעט מדין נזירות התורה, וא"כ ה"ז כמי שנשבע על דבר שא"א לו לקיים שאין כאן שבועה, ובמילא מותר לשתות יין ובתגלחת. ובזה איירי רש"י ותוס'.

אבל אם אמר "הריני נזיר מן התגלחת" או "מן היין" (וכי"ב), דאסר עצמו בפירוש מן היין או בתגלחת, הרי חייב לשמור מוצא שפתיו, לא מדין נזירות התורה אלא "מכח סברת הדעת" שכל אדם חייב לשמור מוצא שפתיו.

[ולהוסיף עוד - שישראל שאמר "הריני נזיר מן התגלחת" וכי"ב - "ה"ז נזיר גמור וכל דקדוקי נזירות עליו ואע"פ שלא ה' בלבד להדר אלא מדבר זה בלבד, הואיל ודבר שנזר ממנו אסור על הנזירים ה"ז נזיר גמור"⁴¹, אבל בנוגע לעכו"ם, גם ע"פ המבואר לעיל שחל עליו חיוב לשמור נזירותו מדין נזיר, מובן, שאינו חייב אלא במה שהוציא בשפתיו בפירוש, ולא חלים עליו שאר דיני נזירות (שזה שייך רק בדין נזיר התורה)].

39) ולהעיר מלשון ספר המצות הרמב"ם (מ"ע צד. מ"ת קנז) דנדר הוי בגדר חיוב גברא וראה צפע"נ ריש הל' נזירות (יח, ג). ועוד.

40) ד"ה דת"ר.

41) ל' הרמב"ם הל' נזירות פ"א ה"ט (מנזיר ג, ב).

הטעם הפנימי בזה

1. ויש לבאר הטעם הפנימי בזה שיתכן ענין הנזירות (באופן הנ"ל) אצל עכו"ם, ע"פ מה שמצינו בגדר נזירות ב' ענינים: לשון (וענין) של הפרשה⁴⁵, ולשון (וענין) של קדושה כמ"ש⁴⁶ נזר אלקיו על ראשו כל ימי נזרו קדוש הוא לה'.

ולכן, אף שעיקר ענין נזירות התורה הוא קדושת הנזיר כנ"ל⁴⁷, וזה שייך רק בישראל, מ"מ, היות שנזיר הוא (גם) לשון הפרשה, ה"ז שייך גם בב"נ. כי גם אצלם יש מקום להנהגה של פרישות מתאוות העולם⁴⁸.

ואדרבה, עיקר ענין הפרישות שייך בב"נ דוקא, כי להיותם עסוקים (רק) בעניני העולם נעשים מושקעים בעניני העולם ובתאוותיו וכמ"ש כי יצר לב האדם רע מנעוריו⁴⁹, וזה גורם היזק להם ולעולם סביבם; ואילו בנוגע לישראל אמרו⁵⁰ "דייך מה שאסרה לך התורה"⁵¹ וצ"ל עבודתו באופן של המשכת קדושה בו ובעולם [ולכן דוקא "הנודר"⁵² לה' דרך קדושה הרי זה נאה ומשובח וע"ז נאמר נזר אלקיו

רש"י (ותוס'') "ומותרין לגלח ולשתות יין וליטמא למתים", ומהי אריכות לשונו "ואם בא לימלך כו' מתירים לו"?

[לכאורה יש לומר שזהו לפי שלא איכפת לן עסק העכו"ם בהנהגתו בינו לבין עצמו (אם יחמיר ע"ע ולא ישתה יין כו'), והנפק"מ היא רק אם (א) רוצה להקריב קרבן נדר, (ב) בא לשאול אצלנו אם מותר ביין כו'. אבל זהו דוחק גדול, דזה הי' מובן גם אם הרא"ש הי' כותב "ומותרים בין כו'", דפשיטא שדין זה הוא אם העכו"ם בא לשאול אצלנו (דכי חייבים ישראל למחות בעכו"ם שרוצה לפרוש מן היין?!). ולמה לו להרא"ש להאריך בלשונו].

וע"פ משנת"ל יש לומר, דלדעת הרא"ש, גם עכו"ם שאמר בסתם "הריני נזיר" (או אפילו אם אמר "הריני נזיר כישראל"), הנה אם כוונתו לא הייתה לדין נזיר שבתורה, אלא שיהי' מובדל מן היין ובתגלחת כמו נזיר ישראל, יש לומר שחייב לקיים את נדר (מכח סברת הדעת), כיון שנתכוין לפרטי הדברים שבנזירות ישראל (אלא שכללם בלשון קצרה "נזיר כישראל").

אלא ש"אם בא לימלך אם מותר לשתות ולטמא למתים", שמזה שבא אצלנו לברר דין תורה אם חל עליו דיני נזירות, הרי בזה גופא גילה שכוונתו לדין נזיר ישראל ממש, במילא "מתירין לו" [היינו, שמצד עצמו, קודם שבא לפנינו, הי' שייך איסור, ורק כשבא לימלך "מתירין לו"].

משא"כ בנוגע לדין קרבן נזיר, שבזה נתמעט לגמרי ואין העכו"ם שייכים לזה כלל, "ואין מקבלין ממנו", כיון שזה שייך לדין נזיר שבתורה שאין העכו"ם בכלל.

(45) וראה ספרי (פרש"י) פרשתנו ו, ג (ב) "אין נזירה בכל מקום אלא פרישה (אף כאן שפירש מן היין)".
(46) פרשתנו ו, ז-ח. ראה ספרי ופרש"י "זו קדושת הגוף".

(47) ראה בהנסמן לעיל הערה 26.

(48) ראה תר"א תולדות יט, רע"ג.

(49) נח ח, כא.

(50) ירושלמי נדרים פ"ט ה"א.

(51) ועד שהנזיר נקרא חוטא שציער עצמו מן היין (ספרי ורש"י פרשתנו ו, יא. נזיר יט, א. וש"ג). וראה ירושלמי (סוף קידושין) "עתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל שראת עיניו ולא אכל".

(52) רמב"ם סוף הל' נזירות.

במ"א⁶⁰.

ושלימות זו דקדושת נזירות תהי' לעת"ל, שאז יהיו ישראל "פנויין בתורה וחכמתה . . ובאותו הזמן לא יהי' שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות שהטובה תהי' מושפעת הרבה וכל המעדנים מצויין כעפר, ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד"⁶¹, והיינו שלא יהי' צורך לפרישות מעניני תאוות העולם, מכאן"א מישראל יהי' "קדוש לה".

ויש לומר שזהו הטעם הפנימי לכך שלמדין בהלכה שמישיח יכול לבוא בכל יום מענין הנזירות "האומר⁶² הריני נזיר ביום שכן דוד בא בו אם בחול נדר הרי זה אסור לעולם ואם בשבת או ביל"ט נדר אותה שבת או אותו יו"ט מותר מכאן ואילך אסור לעולם" -

כי קדושת נזירות בשלימותה יהי' לעת"ל⁶³ בביאת משיח צדקנו, וכמ"ש ואקים מבניכם לנביאים ומבחוריהם לנזירים כנ"ל, וכתבי⁶⁴ אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם⁶⁵,

בגאולה האמיתית והשלמה, במהרה בימינו ממש.

(60) לקו"ש חי"ח ע' 66 ואילך. וש"נ.

(61) רמב"ם סוף הל' מלכים.

(62) ל' הרמב"ם הל' נזירות פ"ד הי"א (מעירובין מג, ב).

(63) להעיר מצפע"נ עה"ת דברים (הוספות למקץ) ע' שמג "כולם נזירים כמו נזיר שמעון הצדיק (נזיר ד, ב. וש"נ) וזה יהי' לאחר תחח"מ כו".

(64) יואל ג, א.

(65) וראה מצו"ד שם ד"ונבאו" קאי רק על ישראל משא"כ "אשפוך את רוחי" גם בעכ"ם - וע"ד מ"ש ברמב"ם שם "עסק כל העולם . . יהיו ישראל כו" (ראה לקו"ש חל"ז ע' 246 ואילך). וברד"ק שם, דגם "אשפוך את רוחי" קאי רק על ישראל.

על ראשו קדוש הוא לה' ושקלו הכתוב כנביא שנאמר⁵³ ואקח מבניכם לנביאים ומבחוריהם לנזירים"⁵⁴.

ועפ"ז יש לבאה גם הקשר דמשנה זו שבריש הפרק לסיום הפרק (שהוא גם סיום המס'⁵⁵) "נזיר הי' שמואל כדברי רבי נהוראי שנאמר⁵⁶ ומורה לא יעלה על ראשו נאמר בשמשון⁵⁷ ומורה נאמר בשמואל ומורה כו". כי גם בשמשון וכן בשמואל התחלת הנזירות לא באה באופן **דקדושת** נזירות, שהרי נזירות שמשון באה ע"י המלאך⁵⁸, שהמלאך אמר לאמו ומורה לא יעלה על ראשו, ודברי המלאך בכוחם לפעול רק הנהגה של נזירות, ענין הפרישות⁵⁹; וכן נדרה של חנה "ומורה לא יעלה על ראשו", ה"ז נדר שחייב את חנה להנהגה עם שמואל באופן של **פרישות**, הנהגה של נזירות - אלא שלאח"ז חלה עליהם **קדושת** נזירות למפרע, כמבואר

(53) עמוס ב, יא. וראה רמב"ן פרשתנו ו, יד.

(54) ראה לקוטי לוי"צ (הערות לזוהר) פרשתנו ע' שנד ואילך, שמפרש בזהר (פרשתנו קכז, ב) שיש ג' דרגות בנזיר - "מה שנזיר נקרא קדוש הוא שמגיע בבחי' קדוש דאריץ . . מגיע זת בבחי' קדוש דעתיק . . ולהגיע לזה הוא דוקא ע"י קוצותיו תלתלים דזעיר . . שערות . . דז"א".

ויש לומר שזהו החילוק (ע"ד הקבלה) בין נזירות דישראל ונזירות דעכו"ם: הנזירות שהיא הקדושה המגיעה באריץ ועתיק אינה שייכת לגוי, מכיון שהם למעלה מהשתלשלות, והיא רק בישראל: משא"כ הנזירות כפי שהיא בז"א, שבעת ימי הבנין, השייכים לגדרי העולם, יש מקום לומר ששייך גם לנזירות דגוי.

(55) סו, א.

(56) שמואל א א, יא.

(57) שופטים יג, ה.

(58) כמבואר בשופטים שם.

(59) בל' הרמב"ם (הל' נזירות פ"ג הי"ג): המלאך ה**פרישו** מן הטומאה, ובפיה"מ להרמב"ם למשנה נזיר (ד, א): אבל המלאך אמר לאמו כי נזיר אלקים יהי' הנער ענינו **פריש**.

דרכי החסידות

מלוקט משיחות, אגרות וכתבי
כ"ק אדמו"ר מוהררי"צ מליובאוויטש נ"ע

לענג את הנשמה בנועם התורה

לימוד התורה בכל יום נוגע בנפשות ממש, לא לבד בנפש הלומד, כי אם גם בנפשות
בני ביתו, שאז אויר הבית הוא אויר תורה ויראת שמים

הא בהא תליא

ר' משה, בנו של רבינו הזקן, בלמדו (והוא בן ח' או י"א שנה) הסוגיא בשבחן של חכמים בגיטין
(סז, א), נסתפק במאמר רשב"י שם "שנו מידותי" שיש בזה ב' פירושים - למדו תורת (רש"י) או
מידותי כפשוטו. בתוך כך נכנס רבינו הזקן ואמר - בניגון, כדרכו בקודש:

"תורה שנתנה לנו כולה מידות טובות, אפילו העונשין שבה הם באמת חסד וטוב, ושני
הפירושים אחד הם, והא בהא תליא: אי אפשר להיות מידות טובות בלי תורה ואי אפשר לתורה
בלי מידות טובות".

(לוח היום יום - כג אלול)

נוגע בנפשות

לימוד התורה בכל יום נוגע בנפשות ממש, לא לבד בנפש הלומד, כי אם גם בנפשות בני ביתו,
שאז אויר הבית הוא אויר תורה ויראת שמים.

(לוח היום יום - ג חשון)

לאבד את ה"מהרה"

...פעם אחת - מספר הר' אליהו ראובן - ישבתי בבית המדרש ולמדתי. באותה תקופה למדתי

בהתמדה בלי רגילה, ובטבעי למדתי בקול רם ומהירות עצומה. הבנתי ביסודיות את מה שלמדתי, אך למדתי במהירות גדולה.

הרבי (כ"ק אדמו"ר הזקן, בהיותו עדיין צעיר לימים) ישב בחדר הספרים. כשעבר הרבי לידי, אמר לי, שאני אמנם לומד בחשק, אך במהירות עצומה. עניתי לו שאני מהיר בטבעי. ואמר לי הרבי: צריכים לשנות את הטבע. עניתי לו שאינני יכול לשנות את טבעי. ואמר לי הרבי: ליהודי יש כוחות והוא יכול לשנות את הטבע בדרך קבלת עול, וכשאדם מרגיל את עצמו הרי הרגל נעשה טבע, והטבע שנוצר ע"י הרגילות משנה את הטבע שמלידה. קבלת עול - אומר הרבי - היא יסוד מוסד בתורה ועבודה.

באותה הזדמנות אמר לי הרבי, שחשק כזה בלימוד התורה כפי שלמדתי אז הוא מתנה מלמעלה. וכתוב "ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה אשר ה' נותן לכם" - "ארץ" פירושה רצון, ו"ארץ הטובה אשר ה' נותן לכם" זהו הרצון והחשק בעבודת השי"ת. הרי כשהקב"ה נותן "ארץ טובה", חשק ורצון בלימוד התורה, אזי צריך להיות "ואבדתם מהרה" - יש לאבד את ה"מהרה", וצריכים ללמוד תורה בנעימה, לענג את הנשמה בנועם התורה.

במלים ספורות אלו בפירוש הפסוק "ואבדתם מהרה", שינה הרבי את הטבע שלי, נגוז בי טבע המהירות, והתעורר בי חוש המתינות. בהסרת המהירות ובקנין המתינות עשה אותי הרבי למאושר כל ימי חי.

(ספר השיחות ה'ש"ת עמ' סד)

ושבעים להתמסר לתורה

כל הרצון צריך להיות בתורה, ולא חלילה בהיפך. צריכים כיום לומר לתורה: אני נשבע לך בשבועה נאמנה שאני אוהב אותך, אני אתמסר אליך ואת תתגלי אלי. - אין אני מתכוון שאני נשבע בפה בפועל, אלא הכוונה במחשבה - שאני מוסר עצמי לך, כמו בשבועה נאמנה, בכדי שאת תתגלי אלי.

(ספר השיחות ה'תש"ב עמ' טז)

פעם והיום...

חלק מראשי הישיבות בימינו אינם יודעים ללמוד, הם אינם שקועים בלימוד. אודות ארבעת חלקי השו"ע הם אינם חושבים כלל, ובאשר לקיצור שו"ע סומכים הם על הרבנית...

בזמנים עברו היו שקועים בלימוד, בתחילה ביגיעה עצמית, לאחר מכן שמעו והאזינו למה שהשני אומר, דנו והעמיקו בדבר, וע"י כך הגיעו אל האמת. ראשי הישיבות בימינו שקועים רק שמה שלא יאמר השני צריכים לדחות את דבריו. הם לומדים את הגמרא בגלל ה'קצות', ולא את ה'קצות' בגלל הגמרא. על נותן התורה שוכחים בוודאי, מוטב לגבם לשבש את התוס', רש"י, גמרא ומשנה. הם אינם יודעים ללמוד כלל, וכל זה בא מהעדר הדרכה.

(ספר השיחות ה'תש"ב עמ' יד)